195 kt
Вида Чубриловић
Општина Сарајево

Поштарина плаћа се у готову

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИЈАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ

Алминистрација: Престолонаследников трг, 38
Број поштанског чековног рачуна 53.191

Уредници:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ЛАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 децембра 1931
БРОЈ 23—24 — ГОДИНА XII

Власник за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Излази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата
48 дин. За иностранство 60 дин. Примерак 2 динара

„Završna riječ" — Prva riječ

4 novembra t. g. održao je »Ženski Pokret« u Zagrebu pod pretsedništvom *g-đe Dr. Mire Vorvarke - Kočonda* godišnju skupštinu koja je bila vanredno dobro posećena i dala u svakom pogledu najbolje rezultate. Tajnica »Ž. P.« u Zagrebu, *g-đa Dr. Slava Rastovčan* podnela je izveštaj o radu društva. Njen izveštaj odlikuje se stvarnim izlaganjem, sistematskom podelom i prožet je pravim iskrenim feminističkim duhom. Ona je podelila izveštaj ga četiri tačke: 1.) Sudjelovanje i rad na kongresima u inostranstvu i u nas. 2.) Saradnja sa svima Ž. P. u našoj državi, s kojima smo povezani u Alijansi Ženskih Pokreta. 3.) Feministički rad kod kuće, t. j. prosvećivanje žene, buđenje svijesti žene kao čovjeka, zaštita njenih prava. 4.) Završna riječ.

Četvrta tačka njenog izveštaja »Završna riječ« toliko je ubedljivo izlaganje glavnih težnja našeg pokreta da moramo njenu završnu riječ postaviti u ovom broju kao *»Prvu riječ«* sa željom da naiđe na močan odjek u našim redovima, da ojača svest svesnih i probudi uspavanu svest dremljivih.

G-đa Dr. Slava Rastovčan je rekla:

Sirenje feminističkih ideja polagano, ali sigurno napreduje. Odziv članica kod naših predavanja sve je intenzivniji i brojniji; na pacifističkoj konferenciji u Beogradu sudjelovalo je 15 naših članica — veliki broj, kad se uzme u obzir, da ovakvi kongresi iziskuju teške materijalne žrtve—; od prošle skupštine ovamo prikupili smo oko 200 novih članova itd. To sve dokazuje, da feminističke ideje polako zahvaćuju korijen u našem društvu. Brzo stvar i ne može napredovati, jer svaki novi pokret lagano prodire u širu javnost.

Ali je naše razočaranje teško, kad moramo konstatovati da su u Zagrebu, kao svuda u našoj državi, *velike mase žena* potpuno *indiferentne* prema feminističkom pokretu. A ni po čemu se ne može tvrditi da su naše žene inferiornije od žena drugih država, recimo od poljskih ili grčkih i turskih žena. Na svaki događaj, društveni ili državni, žestoko reagiraju široke mase ženske u Češkoj i Poljskoj bilo odobravanjem bilo negodovanjem. Žene su tamo faktor, koji se vazda čuje, s kojim se računa, koji u javnom životu aktivno radi i u svemu sudjeluje. Turska žena — jučer još pod velom i zatvorena u haremu — danas živo saraduje u javnom životu republike turske. Njemice broje 50 žena u parlamentu, u konzervativnoj Engleskoj držala je kroz 2 godine najteže ministarstvo rada neobičnom energijom — žena, miss Margareth Bondfield, a mnogi načelnici gradova u Engleskoj kao i u Americi jesu — žene. Dakako, sve ove države dale su ženama pravo glasa. Kako rade Francuskinje? One s nečuvenom izdržljivošću nastoje slomiti otpor onih starih senatora, koji se jedini još opiru ženskom pravu glasa. Francuskinje su saradivale na području političkom, socijalnom i literarnom već u polovici XVII stoleća, dakle u doba kada nitko još nj sanjao nije o feminističkim idejama. One su bile literati, pedagozi, diplomate, čak i vojskovođe. I nitko nije tada digao viku, da je zbog toga porodica, domovina, čovječanstvo u opasnosti, što se danas može čuti. Poulain de la Barre u svome spisu »L'égalité des sexes« u XVII stoljeću zahtijeva da žene budu suci, advokati, redarstveni činovnici, vojskovode, šefovi ambasade, pa čak i ministri crkve. Zaista je ironija sudbine, da se kulturna Francuska, koja je od XVII stoljeća širila najsmionije ideje feminističke, ideje koje naviještaju Montesquieu-a, Stuarta Milla i najmodernije feminističke vođe, *još danas* ustručava dati ženama politička prava.

A kako rade naše žene? Na naš poziv na rad odgovaraju nam — uz časne iznimke, dakako, — da nemaju vremena, da su cijeli dan zaposlene u uredu, da imadu veliku familiju, da imadu silne društvene obveze, pa da što će, da im se ne da saradivati, da im muž ne dozvoljava itd. itd. Međutim, i u drugim zemljama žene su zaposlene. I tamo žene teško zarađuju svagdanji hljeb. Ali su tamo žene svijesne toga, da moraju jedan makar mali dio svoga vremena pokloniti javnom dobru.

Karakteristična je pri tome jedna pojava. Čovjek bi pomislio, da će *svršene akademičarke* listom saradivati u Ž. P. ili u najmanju ruku biti bar članovi Pokreta. Doživjeli smo razočaranje u tom pravcu. Današnje pravnice, profesorke, farmaceutkinje, itd. zaboravljaju s malim izuzetkom, da su prve pionirke Ž. P. vodile mučnu borbu za mogućnost i pravo studija uopće, a poslije za pravo namještenja. Gdje su te mlade sile, koje su našle sve škole otvorene, put do ispita otvoren, put do namještenja utrt? Trebala bi nam njihova saradnja. Potreban je nov entuzijazam, nova vjera. Ali, to zaludu tražimo. Nalazimo samo nehaj za »javnu stvar«. Čini se da je istinita rečenica jedne francuske feministkinje: »A une génération travailleuse suit une génération profiteuse«. U još većem broju apstiniraju se studentice. Svakako nezdrava pojava. Vodimo tešku borbu protiv tog indiferentizma.

Druga je teška *borba* ona *protiv predrasuda*. Duboko su ukorijenjene predrasude naših žena i muškaraca s obzirom na feministički pokret. Skroz je pogrešno mišljenje da feminist biti znači: imitirati sve mane muškaraca, piti, pušiti, buršikozno se vladati, pravdati se, unositi razdor u brak, otuđiti ženu svom domu itd. Zvuči sve nevjerojatno, ali je ovo mišljenje zaista kod nas još raširено. Kad žena odgovara: što će meni Ž. P., kad sam ja sretna u braku?, onda to znači: ta se žena boji, da će Ž. P. dirati u njen brak, da se upleće u brakove uopće. Kojeg li pogrješnog shvatanja! A feministički pokret želi prije svega mir, harmoniju i sreću u braku, u društvu, u državi. Nije rijetka pojava, da su ljudi s ovakvim predrasudama iznenađeni, kad se sastanu s nama, iznenađeni su, što normalno izgledamo i normalno mislimo. Takav je veliki dio ambijenta, koji nas okružuje. Nas je u odboru suviše malo, da suzbijemo tolike predrasude. Dužnost bi bila naših članica, da svakom zgodom ispravljaju krive nazore o feminističkom pokretu. Odbor Ž. P. namjerava u slijedećoj godini izdati malu brošuru, koja će u tom smislu informirati svakoga.

Treća je *vrsta* naše *borbe* ona protiv uobičajene tradicije, po kojoj se *ženi ne priznaje njena vrijednost*. Svaka je žena feminist kao što je svaka žena pacifist. Po svojoj prirodi žena ne može da to ne bude. Probuditi u ženi svijest o tome — dužnost je feminističkog pokreta. A biti feminist znači jednostavno: imati svijest o socijalnoj i čovječanskoj vrijednosti žene. Feministički pokret neprestano naglašava tu vrijednost i nastoji da ženi pribavi priznanje, koje ona zaslužuje. Naše društvo vazda potcjenjuje ženu i ženski rad. *Mi hoćemo da pocrtamo tu vrijednost* i to *jednako* vrijednost akademskih radnica, manuelnih radnica, seoske žene i domaćice. Kod domaćica, koje vrše teški, a često nevidljiv posao, hoću da se zadržim. Mislim one domaćice, koje same zasukaju rukave, strpljivo i predano rade i upravljaju domom. Njihov posao, koji se toliko potcjenjuje, ne traje osam sati, niti traje od jutra do večera. Njihov rad nema početka i nema svršetka. Kad svi podu na počinak, žena-mati tek počinje da šije i krpa, jer je po danu obavljala druge neodgodive poslove. A ako noću dijete zaplače ili oboli, tko će u ustati? Samo žena. Taj posao ne vidi se. Vidi se tek onda, kad se ne radi. Taj posao kvalificira se redovno kao »ništa« ili »nikakav«. — Zamislimo porodicu niže činovnika od pet članova. Stan platiti, sve nahraniti, čisto obući i školovati, a bez duga ostati — zar je to danas mala stvar? Majstor, koji to umije, u večini je žena. I prema našoj poslovici drži žena tri ugla kuće. — A tko ne poznaje iz vlastitog iskustva udovicu, koja je bez ikakovih sredstava ostala sama sa petoro-šestoro djece pa je od svakog djeteta načinila čestitog čovjeka, sve s jednom zamjernom energijom, koja mora pobuditi udivljenje i poštovanje. — Iz neplodne, mrtve zemlje stvorila je često mnoga jednostavna žena teškim radom svojih ruku, razumnom metodom i prirodnom inteligencijom uzorno gospodarstvo itd. Mogla bih bezbroj takvih primjera nabrojati. Takove bi žene trebalo dekorirati ordenom, koji se zove — *priznanje društva*. S tim priznanjem, naglašava feministički pokret, moraju žene prve započeti. Žena mora ženu poštivati i priznati joj njenu vrijednost. Onda će to učiniti i muškarac. Neka ne bude uvijek žena prva, koja lomi koplje nad ženom. Ako je žena učinila nešto dobro, neka se ne javi zavist u našem srcu, što mi to nismo učinili, nego priznajmo lojalno to dobro. Cjelokupni život krenuo bi drugim pravcem, kad bi bilo više priznanja u svijetu.

Još je *jedna teška borba*, tek nedavno uskrsla u svijetu, protiv koje se bori Ž. P. *Osporava se ženi pravo na rad i tjera žena iz namještenja*. To znači u skrajnjim konsekvencama tjerati ženu u prostituciju ili u smrt. Živjeti mora, a rad joj se brani. Žena je i onako opterećena trostrukom sudbinom radnice, žene i matere. Danas, okružena zabranama i predrasudama, tjerana od državne vlasti i mržnje susjeda stoji ona sa svojim tijelom u strahovitoj borbi. Svi oni, koji se boje ekonomske nezavisnosti žene, složili su se kao u neki kartel, koji osporava ženi svako pravo na rad.

Zašto se žena prihvatila rada izvan svoga doma?

Kruta nužda natjerala je žene bez razlike na društveni položaj na rad. Nisu to *željice i hirovi ženski*, kako mnogi vole prikazivati ulaz žena u rad, nego taj ulaz diktira tvrdi i teški današnji život, koji ne poznaje nekadanje romantike, kavalirstva i obzira prema ženi. Realni današnji život tretira ženu samo *kao brojku* isto kao i muškarca; nameće joj iste, a kad je i izvan kuće zaposlena, i veće dužnosti. Međutim, kad dolazi do izbora između muškarca i žene, t. j. do prava na rad, onda se ženski radnik ne prima, jer je žena. Dakle, dužnosti jednake, katkada veće, a prava nikakova. Tu ulazi feminizam sa svojom borbom nastojeći popraviti, olakšati, ublažiti taj teški put do rada, koji je uvjetovan ekonomskom nuždom života.

Drugim je ženama rad izvan kuće životna potreba, živa i jaka želja. Tko smije ženi osporiti pravo na rad? Jedan od principa feminizma i modernog socijalizma jest: da *svaki čovjek, bio muškarac ili žena, ima pravo na rad*. To se pravo na rad ne može i ne smije nikome poreći. To pravo na rad ima svatko bez obzira na svoje materijalno stanje. Često se čuju krivi i jednostrani sudovi: da žena koja živi u materijalno sređenim prilikama, nema pravo na rad. Tko je kada zamjerio povoljno situiranom muškarcu, što vrši bilo činovničko zvanje, bilo koju slobodnu profesiju ili koji obrt? To nije još nikome palo napamet. Sta više, svijet gleda s nekim omalovažavanjem na muškarca, koji provodi život u neradu. Eto — tamo gdje se muškarcu zamjera nerad, tamo se ženi u istom položaju zamjera rad. Čudnog li mišljenja!

Dakle, u jednu ruku *kruta nužda*, a u drugu *živa potreba* za zaposlenjem jesu onaj movens, koji vodi ženu na rad izvan kuće. Tko zamjera obim ovim radnim tipovima žena rad, taj ili je slijep kod očiju ili svjesno neće da prizna, da je rad žene nužna posljedica današnjeg ekonomskog stanja. Svijet se nakon rata začudnom brzinom snašao u ogromne izmjene tehnike, industrije i obrta i novih naziranja na svijet i život. Međutim, s izmijenjenim mentalitetom žene, koji su uvjetovale samo životne potrebe, neće da se veliki dio svijeta sprijatelji. Krivo je mišljenje, da je zaposlenje žena uzrokovalo veliku nezaposlenost u svijetu. Razlog leži mnogo dublje, leži u teškim poratnim prilikama i u današnjem privrednom sistemu.

Jedna se zamjerka još često čuje i ponavlja, naime da žena radi iz *»luksuza«* i da preuzete dužnosti vrši *površno*. Izbrojite medu manuelnim i intelektualnim radnicama one, koje rade ne iz nužde, ne iz unutarnje potrebe, već za svoj luksus, — pa ćete izbrojati jedva 1%. A ako žene preuzete dužnosti ne obavljaju zdušno, treba da se zamijene savjesnim radnicama, — isto dakako trebalo bi postupati kod muškaraca! Kod namještanja radne sile trebalo bi uopće da odluči *kvaliteta* rada, a ne spol radnika, kod jednake kvalitete trebalo bi da odlučuju momenti kao starost, potreba izdržavanja veće porodice, mogućnost druge zarade i sl.

Francuski feministički časopis »La Française« od 9-V o. g. pretresa u jednom članku novi rumunski zakon, po kojemu se udatim Rumunkama brani zaposlenje. Veliki dio Rumunki obišao je zakon na taj način, što su se rastavile od muževa, oceva njiho-

ve djece. Moral će bezuvjetno pasti, ali žene su zadržale namještenje, bez kojega je neodrživ porodični život, jer u mnogo slučajeva muškarac ne može sam smoći sve, što treba za život porodice. Taj slučaj opet dokazuje, da loši zakoni podupiru samo prijevaru i nemoral. Takovi zakoni došta ne nose rasplet situacije, nego obratno oni zapliću sve više današnje i onako teško stanje.

Ova četiri momenta: indiferentnost širokih ženskih masa, predrasude našega društva, potcjenjivanje ženskoga rada i oduzimanje rada ženama — jesu najveća prepreka bržem razvoju feminizma u nas.

Odlični sociolozi konstatirali su jednu činjenicu: Što su države naprednije, to su i žene kulturnije. Okrenimo tu konstataciju: Što budu žene, matere, odgojiteljice u svim staležima jače i svjesnije ličnosti, to će i buduće generacije biti zdravije i solidnije, to će i kulturni nivo nacije biti na višem stepenu. A to je posljedni cilj feminizma.

Da *reasumiram* i svršim: u današnje doba, kad se čovječanstvo boji sloma svih pozitivnih vrednota, potrebnije je više nego ikada, da se žene nadu na okupu, da se pomažu međusobno, da podupiru i kao članovi i kao saradnici Ž. P., koji radi na najvitalnijim interesima žena, nastojeći, da se donesu moderni i pravedni zakoni za ženu, da se poboljša socijalni položaj, unaprijedi kulturni niveau i podigne materijalno stanje žene.

Našim čitaocima

Alijanca Ženskih Pokreta odlučila je da promeni iduće godine format „Ženskoga Pokreta". Naš list izlaziće od 15 januara 1932 godine jedan put mesečno, svakoga 15 y mesecu y formatu kao što je bio „Ženski Pokret" prve godine.

Alijanca Ženskih Pokreta.

Nobelova nagrada za mir

10. decembra je bila izvršena v Oslu razdelitev Nobelove nagrade za mir. Dobila sta jo dva Amerikanca — *Jane Addamsova in profesor Buttler.* Vdrugič je prejela žena to visoko priznanje; prva žena, ki je dobila Nobelovo nagrado za mir, je bila Berta Suttnerjeva, in to 1.1905.

Cel ženski svet je danes poln ponosa, ker je dobila to najvišeje odlikovanje za nesebično delo ena izmed najmarkantnejših ženskih osebnosti, predsednica Internacionalne lige žen za mir in svobodo, Jane Addamsova. Jane Addamsova ne loči med teorijo in prakso, ona vsako idejo, katero spozna za zdravo in koristno tudi izvrši brez ozira, da li ji pritruje svet ali ne. Zato je bila v stanju da je ustvarila l.1889 znameniti »Hull-House«, zato je bila v stanju, da je v času največjega sovraštva, med vojno, organizirala Ligo žen za mir in svobodo.

Celo življenje Jane Addamsove je ena sama nepretrgana, nesebična akcija za dobro človeštva — najsijajni vzor prave žene - človeka.

Pitanje državljanstva udate žene pred Ligom naroda*)

I Rezultati Haške konferencije.

Pitanje državljanstva udate žene proteže se preko šest godina od kako je prvi put pao predlog od Lige naroda, da se od komitета vučenih evropskih pravnika ispitaju sva pitanja dovolno zrela da mogu biti kodificirana. Iz jednog priličnog broja otvorenih pitanja, ovaj komitet pravnika odvojio je tri, među kojima i pitanje državljanstva. Po ovim trima pitanjima, pravna sekcija Lige je poslala vladama članicama Lige jedan upitnik, a na osnovu kora je posle komitet pravnih eksperata imao da sredi i pripremi diskusione baze. Pošto je taj veliki i trudni posao bio gotov, Liga je sazvala marta 1930 godine u Haagu Konferenciju za kodifikaciju međunarodnog prava, na kojoj su učestvovale skoro sve članice Lige, čak i neke nečlanice. Prva komisija te konferencije koja se imala baviti pitanjem državljanstva, radila je pod pretsedništvom Г. Politica, jednog od najvećih pravnih kapacitета sadašnjice, i blagodarći njegovoj pravnoj erudiciji, njegovom ličnom autoritetu i njegovom energičnom vođenju celе stvari, jedino ta prva komisija došla je do nekih konkretnih rezultata.

Pitanje državljanstva žene bilo je pripremljeno za diskusiju y četiri baze (baza 16, baza 17, baza 18 i 19). Sve ove one i poreд mnogobrojnih amandmana primljene skoro y svom prvobitnom tekstu, i kao takve postale članom 8, 9, 10 i 11 Haške konvencije. Prvim dvema bazama išlo se na to da se izbegnu slučajevi bezdržavljanstva za ženu. Njima je bilo predviđeno da žena koja bi po svome domaćem zakonodavstvu izgubila državljanstvo priliком udaje za stranca (ili ako bi joj muž za vreme brака promenio državljanstvo) isto ne može izgubiti, ako ne može steći državljanstvo njenog muža. Baza treća je y себи nosila potvrdu onog principa, za čije se ostvarenje sve bore: principa slobodnog opredeljenja žene y pitanju državljanstva, t. j. njome je bilo predviđeno da žena čiji bi muž za vreme brака naturalizacijom promenio svoje državljanstvo ne menja isto bez njenog pristanka. Četvrtom je bazom bilo predviđeno da po prestanu brака žena ne stiče osvojene prečajušne državljanstvo dok ga izrično ne traži, i da onda ryši svoje dotadanje muževljevo državljanstvo.

Iz svega ovoga se vidi da sa gledišta feminističkih zahtева rezultat Haške konferencije nije bio zadovoljavajući. Uslед kompaktnog držaja država ca nazadnim zakonodavstvom — naročito strogo katoličkih država **(treba uvek imati y vidu da je naša država od onih retkih čije je napredno zakonodavstvo y tom pogledu prihvatilo principi jednakosti muškarca i žene)** nije se mogao doći do većih rezultata: sem ovih članova uspelo se samo jošt to da se izgласa jedna preporuka od strane konferencije, preporuka vladama, y kojoj se kaže i preporučuje da vlade prouče to pitanje ponova, ne bi dii bilo mogućе y svojim zakonodavstvima prihvatiti principi jednakosti muškarca i žene y pogledu državljanstva.

II Saветodavni komitet žena

Velike međunarodne organizacije žena nisu, razumljivo, bile zadovoljne svim rezultatom i stoga su produžile svoju akciju kod Lige v vezi sa tim pitanjem. Idućа faza toga pitanja je stoga faza pred Saветom Lige (za vreme njegove jesenjarske sesije, ove godine). Žene su tražile, i blagodarći svojoj umešnosti i izvanredno organizovanosti dobile su od Saveta ono što su želele: da se to pitanje ponova stavi na dnevni red Skupštine Lige i da se obrazuje jedan Saветodavni Komitet Žena, koji ће taj problem ponova pročuti i sa становишта jednakosti čovека i žene po pitanju državljanstva podneti y jednom raporu Glavnom Sekretaru Lige Sep Ериku Dramondu. Iznošenje celog onog pitanja ponova na dnevni red, bio je jedan veliki uspeh, kada se uzme y obzir kolико je труда i novuga progutala Haška kodifikaciona konferencija, čiji sy gotovo jedini pozitivni rezultati bili ono nekolико članova protivu kojih se sada žene žale. Isto tako i obrazovanje toga komitета je jedan znatan uspeh, jer do tada nije sa svih jedanaest godina Liginog postojanja nikada Liga pozvala žene kao takve (y njoj cy saрађivale žene kao pretstavnici vlada i država, i žene kao stalni činovnici liginog sekretarijata) da saрађuju sa njom. Taj je saветodavni komitet bio sastavljen iz pretstavnica velikih međunarodnih feminističkih organizacija (svaka organizacija poslala je dva člana i imenovala je dva člana zamenika): Alijanca za žensko pravo glasa, Savet žena, Federacija univerzitetski obrazovanih žena, Lige žena za mir i slobodu, Svetska unija žena, Interamerikanska unija žena, Sve-Azиska konferencija, Međunarodna unija za jednaka prava. On je svoja saседanja одржao y samoj згради Lige Narodа y mesecu julu i avgustu, i rezultat toga rada bio je jedan kratak, ali vrlo sadržajan raport: prvo razlozi zašto cy žene protiv rezultata Haške konvencije, drugo istoriјat i evolucija principa samoopredeljenja žene y pitanju državljanstva, treće kako je to danas rešeno y pozitivnim zakonodavstvima raznih zemalja.

Taj raport Saветodavnog komitета žena pridružen je raportu Generalnog sekretara, y kome je on izložio istoriјat toga pitanja pred Ligom i y kome on Skupštinu Lige ставља, na kraju, pred dve alternative: ili da se izjasni o zaključenoсti toga pitanja, т. j. da smatra kao maksimum postignućа оno što se постигло Haškom konferencijom, ili da ponova покрене проучавање тог питања y smislu feminističkih potraživanja. Kada cy pred скупштину y septembru 1931 године изнета оба та рапорта (заједно са једним писмом Уније католичких жена, које су одвојиле своје мишљење, сматрајући да питање држављанства не треба да буде решено на принципу самоопредељења жене, већ на принципу јединства породице) прва секција Лиг гина (правна) дискутовала је о томе, решивши на крају да се оба рапорта, као и писмо католичких жена пошаљу заинтересованим владама на расматрање, те да се после према њиховим одговорима идуће године то питање у скупштини даље има решавати. Како ће то питање бити решено зависи колико од одговора дотичних влада, толико и од тога како оно буде вођено и брањено у правној комисији, на идућој скупштини Лиге.

III Najglavniji argumenti za i protiv teze samoopredeljenja žene y pitanju državljanstva.

На првом месту пребацују женама, што се сад баш, y доба тако озбиљних криза и проблема баш питањем држављанства удате жене, које је према оним осталим минимално. То је тачно. Из тога разлога су жене и водиле целу ствар са толико такта. Али, од жена се не може тражити да упусте то за њих тако важно питање, тим пре што га оне нису изтакле саме, већ је оно истакнуто од саме Лиге. Друго, принцип самоопредељења повлачи за собом сукобе закона. Нетачно је такво тврђење, јер сукобе закона повлачи то што су разна законодавства прихватила разне принципе! Да би се избегли сукоби закона треба прихватити или принцип слободног самоопредељења или се треба вратити старом принципу аутоматског губљења и стицања држављанства. Треће, свугде се истиче противу принципа самоопредељења жене јединство породице, које ће бити ослабљено тиме. Тај противаргумент садржи y себи два елемента, која се бркају од оних који се служе тим аргументом. Прво постоји једна хармонија y браку која се често меша са појмом правног јединства породице. Хармонија y браку нема везе са држављанством ни жене ни мушкарца, она је резултанта свим других компонената. Правно пак јединство (т. j. муж и жена подлежу истом законодавству) је увек шта вреди y односу према човеку". И г. Дучић је испитује једино на тај начин. — Он сматра женину инферионрном. То не каже нигде отворено, чак јој по каткад (по каткад) дозволи да се подигне и до човековог нивоа, али тај утисак остаје. Шопенхауеровски пребацује жени да све што је сама урадила није никад отишло даље од осредњости и да је све велико створено без женског пера, женског длета и женске кичице — али ипак се ограђује само на хришћанска времена (од женђ литература, од првог почетка свију књижевности, па све до данас, по свему изгледа да признаје једину Сафо). Жена има везе са уметношћу једино y колико је инспирише. Г. Дучић каже на једном месту врло јасно да више цени ма коју жену која је инспирисала неко велико уметничко дело, него, на пример, једну Џорџ Елиот. Наравно, то су убеђења једног човека са ванредном културом и истанчаног песника, који за то свакако има своја унутрашња оправдања и разлоге. Али, г. Дучић се много огрешио о жену не признајући јој другу једну ствар, не признајући јој способност да буде друг, да буде пријатељ мушкарцу. Другој жени још мање. Овде не би ни било потребно наводити примере из историје или из антике: толико има примера из свакодневног живота, међу малим људима — толико дивних примера који ово потпуно демантују.

С друге стране, г. Дучић каже да су многе религије *потпуно* презирале жену: будизам, муслиманство и хришћанство. А баш хришћанство је дигло жену на један неисказано висок пиедестал: једна жена постала је мати једнога Бога. — Сад се треба запитати: да ли г. Дучић посматра жену антике, или жену данашњице, или средњевековну жену? А то су три различита типа, ма да се y основи не мењају. Ако он посматра y њима само то основно, то битно, онда како да се протумачи кад каже на једном месту да је „жена по својој природи створење зло, сујетно и болесно", а на другом да је нежна и великодушна, и још, да је „истинитија према себи него човек, јер човек иде за оним што је научио, а жена иде за оним што осећа". Онда је жена, макар и несвесно, и моралнија од мушкарца.

Али, y овој књизи г. Дучић је рекао и велике истине о жени. „Жена је свагда дете или дивљак", каже неколико пута. Или дете или дивљак, зато што је непосредна, што њена даж (којој је г. Дучић посветио много редова) никад није тако дубока као њен инстинкт који је доводи до те непосредности.

Г. Дучић је y свом делу осветлио жену са много страна, а ипак резултат, *крајњи* резултат је жена схваћена на конвенционалан начин, а оно што је добро y њој мирно је прећутано.

Београд *Дора Пилковић*
студент филозофије

*) Резиме предавања гђе Анке Гојевић, одржаног 8-XII-1931, y Женском Покрету y Београду.

Дучић о женама

У својој последњој књизи Сабраних дела, у *Благу Цара Радована*, г. Јован Дучић дао је много места својим опсервацијама о жени. Занимљиво је знати како ју је он протумачио кроз своје искуство човека и песника.

Оно што прво пада у очи, то је да г. Дучићев одељак о женама није потпун, т. j. да он није дао жену y свима њеним функцијама y животу човека, како би се могло y први мах очекивати. Г. Дучић се везује скоро једино за однос жене према мушкарцу, а нема готово ниједне мисли за жену-мајку. Једино је још помиње као сестру, али све што је рекао y том смислу неисказано је мало према ономе колико би се дало о томе говорити и према ономе што је све рекао о жени као жени. Уосталом, сам г. Дучић каже на једном месту: „Жену је ретко ко испитивао према оном што она вреди сама за себе, него

једино које се може законом наметнути. Ту се сад обично наводи: по ком ће закону бити регулисани имовински односи супружника, које ће држављанство имати деца, како ће се решити питање развода брака, кад га не дозвољавају оба законодавства? Све су то проблеми, не кажемо лаки за решавање, али свакако решљиви, о чему најбоље сведочи шеста хашка конференција за међународно приватно право. Наводећи овај аргумент као да хоће да се претстави феминистички покрет непријатељски према појму јединства породице. То би било и сувише очигледно нетачно; јер је јасно да свака жена жели породицу, да жели добра тој породици, те ће према томе и она и њен муж, ако јој се да слобода одређивања у погледу држављанства изабрати свакако оно што је у даној прилици за породицу најбоље. Овде се морају узети у обзир сви они губици који се навлаче на жену када промени своје држављанство (губитак права на државну службу, губитак често права да има непокретно имање, и т. д.). Оно што жене хоће није једно апсолутно правило да жена и муж буду разног држављанства, већ само да им се у принципу призна могућност избора између њеног држављанства по рођењу и мужевљевог држављанства, према томе шта је у даном тренутку и за једног и за другог, те према томе и за породицу боље. У томе је друга заблуда у вези са контрааргументом јединства породице.

Проблем држављанства жене по нама није у сукобу са питањем јединства породице, колико у сукобу индивидуалног и општег интереса. Помирити та два често опречна интереса значи решити питање држављанства у опште, па и питање држављанства удате жене. Приликом тог решавања како законодавац у унутрашњем праву, тако и кодификационе међународне конференције морају водити рачуна о извесним основним принципима позитивног права. Један такав принцип је једнакост свих индивидуа пред законом. На основу тог принципа, и на основу једне јаке струје, једне очигледне тенденције ка политичком и правном ослобођењу жене, која доминира нашим временом, и коју законодавци не могу негирати, има се наћи једно средње решење које ће задовољити како државни интерес, тако и основну меру правде и једнакости: принцип жениног слободног опредељења у питању њеног држављанства. Тиме што су женама данас створене многе могућности, тиме што су јој учињени приступачним многи позиви, код жене се прво пробудио један јачи осећај индивидуалности, једно јаче осећање одговорности и везаности за државу, тако да се то мора реперкутовати и на питању њеног односа према држави у питању држављанства. Најјачи аргумент за женску тезу јесте извесна примарна везаност индивидуе за право своје земље. Оно је штити, и оно је подешено према њеним расним и националним особинама према њеним наслеђеним способностима, васпитању и карактеру, и зато је не само неправо већ и нехумано и нецелисходно лишити једну јединку тога права без великих разлога, а нарочито не без њеног пристанка.

Анка Гоњевац.

Нашим читаоцима

Alijansa Ženskih Pokreta odlučila je da promeni iduće godine format »Ženskoga Pokreta«. Naš list izlaziće od 15 januara 1932 godine jedan put mesečno, svakoga 15 u mesecu u formatu kao što je bio »Ženski Pokret« prve godine.

Alijansa Ženskih Pokreta.

Интернационална студијска конференција за разоружање у Паризу

26 и 27 новембра одржан је у Паризу један међународни састанак који су сазвали шефови великих политичких, социјалних, верских и интелектуалних организација. Циљ је конференције био израз осећаја народа свих земаља за смањење оружања помоћу интернационалног пакта.

На конгрес је дошло преко хиљаду делегата претставника 170 организација и 70 милиона људи. Почасни претседник је био лорд Сесил.

Предмет дискусије је био „Зашто разоружати?" Међу говорницима су се многи истакли. Г-ђа Лидерс, Немица, која је већ 13 година посланик у Рајхстагу, рекла је да ратови нису корисни ни за кога, и изјавила да ће нас идућа конференција за разоружање обавестити не само о будућности Друштва народа, већ и о будућој судбини целога света; потребно је створити нову веру, јер народи треба да нађу снагу да се ослободе оклопа оружања које их гуши. Г. Рене Касен (Француз), показао је да је сваки народ опчаран „том врстом болести која се зове оружање," и да трагично видети како народи уображавају да се ту налази сигурност; он жели једну интернационалну полицију против рата. Г. Ледницки (Пољак) био је истог мишљења. „Морамо се разоружати да не бисмо убијали и умирали." Министар грчки г. Политис имао је врло много успеха третирајући питање разоружања с правне тачке гледишта; он налази да не треба смањити оружање само из практичних разлога него и нарочито због стварних обавеза које су се слободно узеле на себе у уговорима; нема националног ни интернационалног живота могућег без поштовања дате речи, а ограничење оружања је правна обавеза предвиђена у Делу Уговора и 68 члану пакта Друштва народа. Г. Политис се затим задржао на проблему сигурности; према њему то је један појам који се тешко може ограничити. Ми смо пошли од интернационалне анархије ка потпуној организацији интернационалној која даје сваком народу само полицијске силе. Данас смо далеко од циља, али смо прошли добар део пута чије су етапе Друштво Народа., Локарно, Пакт Бријан-Келог, и, нарочито, пројект за међународну правду. — Г-ђа Кантакузен је у своме говору имала храброст да захтева брзу интервенцију на Истоку где се људи убијају и гину желећи тиме да Друштво Народа докаже своју моћ и стекне поверење свих.

На великом митингу у Трокадеру дошло је до нереда и чак и туче. Млади људи чланови Action française и других патриотских организација упали су у салу и ометали говорнике. Говор сенатора Бора преношен из Америке радиом саслушан је мирно, али остали говорници међу којима г-ђа Лујза Вајс, лорд Сесил, Мадоријін и т. д. нису се могли ни разумети. Једино су одобравали г. Пенлеве који је бранио тезу „прво сигурност, па разоружање." Иначе је немир био толики да сенатор г. Жувенел и г. Ерио нису могли закључити овај јавни митинг.

Све оно показује тешкоће на које се наилази приликом интернационалног рада, нарочито у питању све врсте. Међутим, не треба губити поверење у будућност, јер нам је ова конференција показала да у свима земљама има искрених пацифиста. Истовремено је било студентских састанака на Сорбони са темом „Морално разоружање" и скупова у Берлину који су расправљали исто ово питање. Француска Лига за Друштво народа закључила је да организује један велики састанак на коме ће претставници француског народа говорити за разоружање и мир. Жене целога света активно купе потписе за петицију за разоружање која се има предати у Женеви. Све ово показује да свет мисли о проблему разоружања више но икад до сад и да жели трајни мир. Да овај мањи број организованих људи није пореметио рад, можда би се успело да конференција која претставља 70 милиона људи изгласа без тешкоће све тачке предложене резолуције што би било јасан израз целог света да жели мир.

Dr. Л. Квиде

Споразум на Балкану[1)]

Политички положај на Балканском Полуострву у току последњих година знатно се поправио у пркос немилих догађаја. Врло важан је био грчко-турски споразум. Оба политичара, Кемал-паша и Венизелос су се показала као искусни државници. Споразум је био олакшан изведеном разменом становништва. Ма шта се могло рећи против брталности којом су стотине хиљада људи приморани да промене своје боравиште, добивена је велика корист тиме што између ових двеју земаља не постоји више проблем мањина. Тако су Турска и Грчка најбољи поборници општег споразума на Балкану. То се могло лепо видети на другој конференцији која је одржана у Стамбулу пре кратког времена, а у Ангори завршила своја заседања.

Балканске конференције, чији је крајњи циљ стварање једне балканске федерације добиле су потстрека од Интернационалног бироа Мира. Прва конференција је била у Атини у октобру прошле године. Она је дала велики број идеја на пољу економском, социјално-политичком, саобраћаја, политичког и духовног зближења. Претседништво је имао бивши претседник Министарског савета г. Папанастасију. Он је ове године припремио као ступањ за доцнију балканску Унију један балкански пакт који је израдио професор Спиропулос (Ђак Валтера Шикинга). У основним тачама тога балканског пакта (обавеза мирног решавања сукоба, узајамне помоћи против рушиоца мира) већ је у Атини постигнут споразум.

Било је тешкоћа око сагласности нацрта, али се ипак дошло до споразума који је задовољавао све стране. Нацрт се предао једној специјалној комисији која је требало да дâ извештај идућој Конференцији; исто тако је предато комисији све што се односило на питање мањина.

Највећа тешкоћа за сваки политички споразум исто као и за балкански пакт лежи, наравно, у питању мањина, нарочито у македонском питању. За све друге мањине не постоји сумња да ли постоје обавезе уговором или не, само се дискутује о испуњавању тих обавеза. У македонском питању Срби тврде да Македонци, које Бугари рекламирају, нису Македонци већ Срби, дакле да не постоје македонске мањине на које треба применити обавезу о мањинама.

Бугари и Албанци захтевају решење питања мањина као предуслов теснијих политичких веза. Југословени, Грци и Румуни изјављују: „Третирање питања мањина је један део политичког споразума". У нацрту балканског пакта предвиђен је један начин да се изгласе сва спорна питања. То се односи и на питање мањина. Изузимају се питања која се тичу компетенције државног законодавства. Кад једна влада тврди: „Мањине чија права ви тражите, не постоје", то ће та влада и да тврди да је то питање лично њене компетенције, а не интербалканског споразума. Нацрт балканског пакта не даје решења за ово питање конфликта компетенције. Најважнији задатак идуће балканске конференције биће покушај да се то питање више реши.

Овогодишња Конференција продужила је многе од радова прве конференције. На завршетку донела је пројекте једне интербалканске Трговачке Коморе и Поштанског Савеза за који су установљени статути и тарифе. Затим се третирало, увек у смислу интербалканског решења, о питањима дувана, пољопривреде, опште земљорадничке коморе, железница, ваздушног саобраћаја, санитета, изједначења законика, држављанства удате жене, литерарних питања итд.

Види се обилан делокруг рада конференције и смемо се надати да толико труда неће бити узалуд потрошено; јер и ако су конференције формално приватног карактера, ипак их владе помажу и воде рачуна о њима.

[1)] Овај чланак је изишао у Berliner-Tageblatt-у, и ми га доносимо као прво саопштење о Другој балканској конференцији у Цариграду. У идућем броју донећемо исцрпан извештај о овом важном догађају од г-ђе др. Милице Топаловић.

O novom nacrtu čehoslovačkog građanskog zakonika

Čehoslovačka je preuzela austriski građanski zakonik, ali odmah po prevratu počelo se raditi na njegovoj reformi. Ustanovljena je bila jedna komisija stručnjaka, koja je u nebrojnim sednicama studirala različite zakonike, s obzirom na sadašnje prilike. Proletos je ova komisija svoj elaborat završila, i predala komisiji ministarstva pravde, koja će sa svoje strane učiniti promene i primedbe i nacrt zakonika preporučiti sankciji parlamenta. I ako će proći još neko vreme, dok novi zakon stupi u život, ipak je od interesa čuti, kakvo stanovište on zauzima — u svojoj današnjoj formi — prema ženi, i kakve promene traže napredni čehoslovački krugovi da se sprovedu kroz taj zakonik.

Iz raznih članaka i intervjua zna se da nacrt Zakonika poboljšava položaj neudate majke i njenoga deteta, koje se u izvesnim slučajevima izravnjava sa bračnim detetom. O detetu neudate majke, moraju se starati i roditelji oca detinjeg, ako bi sam otac bio bez sredstava. Ako roditelji detinji sklope brak posle rođenja deteta, dete eo ipso postaje bračno.

Zakonik predvida izvesne olakšice u pogledu državljanstva i porodičnog imena udate žene. Proširuje se naslednopravo bračnih drugova, ali zakonik u principu zadržava oblik u kome je muž glavni član porodice, i ako ga ne naziva više »glavom« već »pretstavnikom« porodice.

Još 1926 godine Čehoslovački ženski savez je izradio svoje predloge za ovaj zakonik, i podneo ga je vladi. Savez će sada preraditi svoj prvobitni predlog, dovešće ga u sklad sa zahtevima ostalih socijalnih organizacija u Čehosovačkoj i podneće zajednički parlamentu jedan memorandum.

Ženski Savez ističe potrebu da se zakonik prilagodi novim socijalnim prilikama, pošto se siguno neće skoro menjati. Kao osnova države, neka ostane porodica, ali takva porodica, u kojoj je odstranjena prevlast muža, i provedena ravnopravnost žene i muškarca, koju i Ustav garantuje. Prava oca, prelaze u jednakoj meri na oca i mater; porodicu zastupaju i reprezentuju oba roditelja. Žena ne treba da bude obavezna da prati muža u njegovom boravištu. Mesto gde će boraviti porodica, porodično ime, koje će oni i njihova deca nositi, državljanstvo — sve imaju da odluče sporazumno bračni drugovi. Ako n. pr. roditelji žele da deca nose porodično ime matere, vlast im to ne sme zabraniti. Oba roditelja su dužna da se staraju za domaćinstvo i negu dece. Onaj roditelj koji tu dužnost ispunjava, ima pravo na polovinu prihoda bračnog druga, koji zarađuje. Ako se raskine bračna veza, slabija strana ima pravo na novčanu i socijalnu potporu. Naročiti obziri moraju

se imati za ženu, koja je usled braka postala invalid, ili napustila svoj poziv, te nema više mogućnosti da zaraduje, i ako joj je poverena nega dece. Alimentaciju (izdržavanje) isplaćuje javna oblast (porezni ured, bolnička kasa ili slične ustanove), kao što ona naplaćuje i iznos od dotičnoga bračnog druga. Neplaćanje alimentacije imalo bi se kazniti kao prestup. Deca neudate majke trebala bi da imaju ista prava, kao i bračna deca.

Kao što se vidi, između zvaničnih organa i zahteva feminiskinja, postoji veliki jaz. Verovatno da će novi čehoslovački zakonik imati »srednju linijuc, balansirače među raznim kompromisima. Ali, on će nesumnjivo doneti velike olakšice za ženu, značiće korak u napred na putu ka ravnopravnosti žene sa muškarcem.

Prag. *Dr. Julka Hlapec-Đorđević.*

Španske žene su dobile pravo glasa

Prvog oktobra t. g. na dnevnom redu španske ustavodavne skupštine bio je stavljen član ustava, koji govori o ženskom pravu glasa. Oktobarsko sunce je grejalo ulice Madridske, koje cy bile toga dana naročito žive i svečane. Oko španskog parlamenta osećala se uznemireno st i vodili su ce živi razgovori među parlamentarnim grupama. U kuloarima parlamenta, naročito ce primećivao veliki broj žena, koje cy zaustavljale članove skupštine, da bi saznale za njihovo mišljenje; ovi ovčevidno izbegavali odgovor, i želeli da galantnim rečima skrenu razgovor na drugu temu. Na vratima, kroz koja prolaze poslanici v veliku dvora ny, sa sednice, mlade devojke delе letke, na kojima je bilo napisano: „Gospodo poslanici, nemojte dozvoliti da se ispruža Ustav, uvođenjem privilegija. Mi tražimo jednakost biračkor prava sa sve." — Potpisana cy nacionalna udruženja španskih žena.

Jedna delegacija ženskih udruženja toga jutra je bila ljubazno primljena od strane pretsednika skupštine.

Čim je sednica otpočela, prvo se razvila diskusija o dobu starosti glasača: da li da ce utvrdi na 21 godinu ili na 23 godine. Gospođa Viktorija Kent prva uzima reč, kad je stavljeno na diskusiju pitanje ženskor prava glasa. Galerije i ložе prepune žena, nestrpljivo čekaju da čuju prvora govornika. Da li je osećala kolико uzbuđenje ulива svojim govorom mnogobrojnim slušateljicama? Ona je tražila da ce ovo pitanje odloži za docnije, jer, veli, ono nije samo pitanje sposobnosti glasača, već i pitanje opportunitetа. Da bi se mogao braniti jedan ideal, žena prvo mora da živi za taj ideal.

Odjek njenih reči učinio je da cy zatrepereleе mnogobrojne španske žene. Njihova lica cy ce razveдrila, kada ce digla i druga govornica, g-đja Klara Kampoamor. Svojim zvučnim, jasnim i energičnim glasom ona ispunjava veliku salu jedним novim duhom. Ona uzdiže ženu i tvrdi da je žena isto tako kao i muškarac, dobro pripremljena da upotrebi svoje pravo glasa; govori o rađenicama, o univerzitetski obrazovanim ženama, da li kogod može poricati njihove sposobnosti? Zar žene ne plaćaju porez? Zar one nisu potčinjene svima državnim zakonima isto kao i muškarci? Zašto onda da samo muškarac uživa sva prava, koja mu pružaju zemaljski zakoni? Državy nisy stvorili samo muškarci već i žene, pa zašto onda zatvoriti ženama vrata skupštine? Ne, nikо nema pravo tako nešto odlučiti, jer bi taka odluka značila unakazити zakon. I što je žena do sada bila bez političkih prava, to je samo zato što cy muškarci sami pravili zakone. Ona zahtева pravo glasa i za žene.

Zatim cy uzimali reč ostali govornici, jedni cy govorili za, drugi protiv ženskor prava glasa, i kada je lista govornika završena, član je stavljen na glasanje.

Na licima prisutnih žena vitalo ce ogromno uzbuđenje. Po završenom glasanju, dva sekretara čitaju rezultat: za žensko pravo glasa 160 glasova, i protiv 121. Sa 39 glasova žene cy pobedile! Odušnevljen aplauz ce zaorio dvoranom.

Junakinja toga dana, bila je g-đa Kampoamor, kojoj cy pohitale da stegnu ruku mnogobrojne prisutne žene.

I danas španske žene imajy sva politička prava. Feminističke karta Evrope od 1 oktobra menja svoj izgled. Do sada smo vvek delili Evropu, y pogledu ženskor prava glasa, na dva dela — severni i južni. Linija, koja je od Atlanskor okeana polazila severnim granicama Francuske, Švajcarske, Italije, Jugoslavije i Rumunije, do Crnogа Mora, delila je Evropu na dve različite feminističke sfere. Danas je Španija prva probila, ona već markira polustrvo političke slobode žena na jugu. — Koja će joj zemlja slediti?

Upliv ekonomske krize na družinsko življenje

Nemški časopisi priobčujejo zanimivo statistiko za prvo polletje 1931. Ta statistika je jasna slika sedanjih težkih ekonomskih razmer. V prvih šestih mesecih letošnjega leta je bilo za 30.000 manje novih zakonskih (bračnih) zvez kakor v prvem polletju lanskega leta. Zakonske zveze so najmočnejše padale v velikih mestih, kar je razumljivo, ker tu najmočnejše pritiskajo posledice ekonomske krize: brezposelnost, padanje dohodkov, negotovost eksistence.

Drugi pojav ekonomske krize je padanje porodov: v prvem polletju 1931 se je rodilo za 45.000 dece manje kakor v enaki periodi prejšnjega leta. Pri temu dejstvu je pa zanimivo to, da je padanje porodov večje na vaseh in po malih mestih kakor pa v velikih mestih.

Nemško prebivalstvo že nekaj let sem konstantno pada in njegov naravni prirastek postaje vse manji in manji. Naravni prirastek je iznosil za prvo polletje lanskega leta še 214.658, a letošnjih prvih šest mesecev samo 143.704, kar pomenja za 60 milijonski narod pravo katastrofo.

„Вардар" календар за 1932 год.

Коло Српских сестара је и ове године издало свој алманах „Вардар" са календаром за 1932 годину. Алманах је и овога пута врло разноврстан и интересантан.

Финска жена у јавном животу

Без сваког претеривања могу да кажем да финске жене спадају у најемаципованије жене света. Тамо нема феминизма, јер су живот и пракса учиниле равноправним жену и мушкарца. Ова равноправност у животу види се у свакој прилици. у Финској свако без изузетка у својој 24 години добије право гласа, како мушки тако и женски, и никакве запреке не сметају жени не само да гласа него и да управља животом финске нације, у сразмери са бројем гласова мушких.

Жене имају своје снажно и темељито израђене партије, чијом помоћи за прошлих 13 година више су постигли на пољу једнакоправности и изједначења, него ли у другим државама феминистички покрети за неколико стотина година. Чак и број женских гласача прелази знатно број мушких гласача. У Финској има такође више гласача жена него мушкараца, с друге стране за постигнуће права гласа за мушкарце теже је него за жене. Према изборном закону не могу гласати они који су осуђени због обичног злочина, жандармерија, полиција, војска и чланови финансиске страже. Пошто је већина ових без права гласа, јер су мушкарци — и злочине врше више мушки но женски — то су женски гласачи у апсолутној већини. Ова превага наравно долази до изражаја на целој линији. Политичке партије управо се такмиче за женске гласове. Један од основних делова програма сваке партије је женско питање. Странке настојавају да остваре тражење жена, томе се може захвалити да полагано и постепеним радом, жена у Финској је заиста равноправни друг са мушкарцем у јавном животу. У Финској већ година жене седе у влади. У највишим судским саветима нађу се жене судије, међу најтраженијим адвокатима у држави налазе се жене. И у парламенту седи више жена. Снажном продирању жена има се много захвалити за ојачање мале државе, и нико није пожалио што су жене својим правима стекле утицаја и да то значи много за унутарње и спољне државне послове.

У Фивској свако зна да је снажно освајање терена жена, особито на социјалном пољу, имало успеха у животу ове нове државе. Жене су увеле и прохибицију коју су завеле сасвим другим средствима но што је то учинила горда и богата Америка.

Финска трезвеност, дисциплина и вера осварила је забрану алкохола не тако као у Америци, где се дешавају најлуђе уличне борбе полицајаца са шверцерима. И у Финској имаде опозиције против ове забране, али она не може да успева против јачине и снаге жена, које су из дана у дан све у већем броју. Паметна политика одучила је људе од прекомерног трошења алкохола. Услед тога ни кријумчарење алтохола не врши се у толикој мери као у Америци. Највећа реткост је да некога ухвате у кријумчарењу алкохола, јер је пред овим народом високе културе закон светиња, и нико и не покушава да изигра закон. Дакако да и тамо има изузетаки, и са немачког и естонског мора каткад покушају кријумчарење алкохола у државу, чак било је и борбе на мору између финанса и шверцера. Видети пијана човека у Финској спада у сензацију. Оваквог човека који је на себе заборавио, прати опште презирање. Власти истражују на који је начин дошао до алкохола и алкохоличар се кажњава необично строгом казном.

ЂОРЂЕ К. СТАЈИЋ

17 новембра напрасно је преминуо у Београду Ђорђе Стајић, један од оснивача антиалкохолног покрета у Београду, и члан многобројних културних друштава. Прожет истинском љубављу према ближњем, пун правог социјалног осећања, пок. Стајић је био одушевљени борац у раду на моралном подизању наше омладине. Истрајан и марљив у раду, ретко скроман, не тражећи никада да му се ода признање или да се видно истакне, Ђорђе Стајић ће остати један међу најлепшим примерима омладини, како се живи и ради за своје идеале.

Пок. Стајић је био искрен поборник женскога покрета, он је наш рад пратио са највећим одушевљењем и са нама често сарађивао у многим пословима. Жалећи његову смрт, ми желимо да омладина, којој је он посветио цео свој живот, схвати његову девизу: „Кроз трезвеност ка културном, економском и социјалном подизању свих народа, а кроз међународно братство и солидарност — светском миру." То би била најбоља награда, коју је он могао у животу пожелети, за све оно, што је за свога живота, са највећим самопрегоревањем, Ђорђе Стајић пружао нашој средини.

Белешке

НОВ ЖЕНСКИ ЛИСТ. — У Београду је почео излазити прошлог месеца нов женски лист „Југословенска жена". Уређивачки одбор сачињавају: Вера Јовановић, Д-р Јелица Нешковић, Радунка Чубриловић. До сада су изашла два броја, према којима још није могуће утврдити смер листа.

PRVI DECEMBER IN ŠPANSKE ŽENE. — Prvi december je bil za španske žene kritičen dan prvega reda. Na ta dan je namreč bil stavljen v skupščini predlog, da se jim vzame zopet volilna pravica, katero so dobile ravno pred dvema mesecima. Oni, ki so stavili ta predlog, so ga stavili iz bojazni, da žene volilci ne ojačajo klerikalne in socijalistične stranke, niso zahtevali, da je potrebno najprej prosvetiti ženo (moškega seveda ne), pa šele potem se ji da lahko v roke to nevarno sredstvo. No, ta reakcionarni predlog ni dobil večine, ker so socialisti, klerikalci in Katalanci glasovali proti. Čudno je to, da se vedno ponavlja v politični zgodivini eno in isto: da se svoboda z eno roko, a druga je že pripravljena, da jo omeji. Vsak ima pravico, da se opredeli kakor se sam hoče in nihče nima pravice, da dirigira njegovo mišljenje. Politično življenje je neprestana borba, to je njegovo bivstvo, in samo v tej borbi se izkristalizira mišljenje.

Ширите „Женски Покрет"!

Штампарија Ж. Мацаревића (пређе „Туцовић"), Београд, Цара Николе II. 3., (стан Проте Матеје 42) — Телефон 21-129.

П 6842/76